የሰበር መ/ቁ/188419

መስከረም 25 ቀን 2012 ዓ.ም

ዳኞች፡ብርሃኑ አመነው

ተሾመ ሽፈራው

ሀብታሙ እርቅይሁን

ብርሃኑ መንግስቱ

ነፃነት ተገኝ

አመልካች፡- አባይ ባንክ አ.ማ

ተጠሪ፡- አቶ ማርቆስ ጋትሮ

መዝገቡ ተመርምሮ የሚከተለው ፍርድ ተሰጥቷል፡፡

ፍርድ

በዚህ መዝገብ የቀረበዉ ጉዳይ በሃዋላ የተላከ ገንዘብ ባንኩ ለማይገባ ሰዉ ከፍሏል በሚል ባንኩ ሃላፊ መደረጉን የሚመለከት ነዉ፡፡ክርክሩ የተጀመረው በደ/ብ/ብ/ሕ/ክ/መ የወላይታ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ሲሆን የአሁኑ ተጠሪ ከሳሽ ፣የአሁኑ አመልካች ተከሳሽ በመሆን ተከራክረዋል፡፡መዝገቡ እንደሚያሳየዉ የተጠሪ የክስ ምክንያት እ.ኤ.አ በ10/12/2018 ወይም እ.ኤ.አ በ01/04/2011 ዓ.ም ከሊባኖስ ሀገር እህቴ በአሰሪዋ በአቶ ኤልያስ ኢልሀበር አማካይነት በዌስተርን ዩኒየን ገንዘብ መላኪያ አማካኝነት 675 የአሜሪካን ዶላር ወይም በወቅቱ ምንዛሪ ብር 18,839 የላከችለት ገንዘብ አመልካች ለማይገባው ሰው ስለከፈለ ገንዘቡ ለእኔ የተላከ ስለመሆኑ ከኢትዮ ቴሌኮም ማረጋገጫ የተቀበልኩ በመሆኑ በቸልተኝነት ለሌላ ሰው የከፈለውን ገንዘብ ከወለድና ወጪ ጋር እንዲከፍለኝ ይወሰንልኝ የሚል ሲሆን አመልካች በበኩሉ የሰጠው መልስ ተጠሪ የሚጠበቅባቸውን ህጋዊነትን በማረጋገጥ የደረሳቸውን ግላዊ ሚስጥር ቁጥር ኮድ ይዘው በማቅረባቸው ባንኩ ባለው አሰራር ክፍያውን ለሚገባው ሰው በ02/04/2011ዓ.ም በአዲስ አበባ ከተማ ጎላን ኮንዶሚኒየም ቅርንጫፍ ለተጠሪ ከፍሏል፣ስለዚህ ከውጭ ሀገር ገንዘብ ሲላክ ለተቀባይ ግለሰብ የሚደርሰው ሚስጥር ቁጥርና የሚጠይቅ ልዩ ኮድ ያለ ሲሆን በዚሁ መሰረት ክፍያ የተፈፀመ በመሆኑ ክሱ ተቀባይነት የለውም በማለት መልስ ሰጥቷል፡፡

ክሱን በመጀመሪያ የተመለከተዉ የወላይታ ሶዶ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት ጉዳዩን መርምሮ አመልካች ገንዘቡን አድራሻዉና ማንነቱ ላልታወቀ ሰው ያለአግባብ የከፈለ መሆኑን በማስረጃ ስለተረጋገጠ አመልካች

ለተጠሪ የተላከለትን ገንዘብ የመክፈል ሃላፊነት አለበት በማለት ክስ የቀረበበትን ገንዘብ ከህጋዊ ወለድ ጋር እንዲከፍል በማለት ውሳኔ ሰጥቷል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ ቅር በመሰኘት ለክልሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ አቅርቦ ፍርድ ቤቱ የግራ ቀኙን ክርክር ከሰማ በኋላ የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ ተገቢ ነዉ በማለት አፅንቷል።

አመልካች በዚህ ውሳኔ መሰረታዊ የህግ ስህተት ተፈፅሟል በማለት ያቀረበው ቅሬታ ይዘት ባጭሩ በኢትዮጵያ ውስጥ ያሉ ባንኮች በየትኛውም ግለሰብ ስም በዌስተርን ዩኒየን አማካኝነት ገንዘብ የተላከለት ሰው የመረበው ባንክ በአካል ቀርቦ ክፍያ እስኪጠይቅበት ድረስ በግለሰቡ ስም ገንዘብ ስለመላኩ እና ስለተላከለት ገንዘብ መጠን ሊያውቅ የሚችልበት ምንም አይነት መንገድ የለም።በዚሁ መሰረት ባንኮች ክፍያ የሚፈፅሙት ገንዘቡ በስሙ የተላከለት ሰው የገንዘብ መቀበያ የሚስጥር ቁጥር እና ማንነቱን የሚያሳይ መታወቂያ ይዞ ለቀረበ ሰው ነው።ይህ የሚሆነው ገንዘብ የተላከለት ሰው ወይም ገንዘብ የላከው ሰው የሚስጥር ቁጥር ለሌላ ሶስተኛ ሰው አሳልፎ ይሰጣሉ ተብሎ ስለማይገመት እና አሳልፎ ከሰጡም መቆጣጠሪያ ዘዴ ስለማይኖር ነው።ገንዘቡ ከተላከለት ሰው ጋር ትክክለኛ የሚስጥር ቁጥር ለባንኩ በማቅረብ ለተፈፀመ ክፍያ ባንኩ ያለአግባብ ለማይመለከተው ሰው ክፍያ ፈፅሟል የሚያስብል አይደለም።ተጠሪ ማንነታቸውን የሚያሳይ የቀበሌ መታወቂያ እና የሚስጥር ቁጥር ይዘው በመቅረባቸው አመልካች የተላከለት ገንዘብ ክፍያ ፈፅሟል፣ከተጠሪ ውጪ የሚስጥር ቁጥሩ ሊያውቅ የሚችል ሌላ ሰው የሌለ በመሆኑ አመልካች ክፍያውን የፈፀመው የባንክ አሰራር ተከትሎ ስለሆነ ክፍያ የተፈፀመው ላልተገባ ሰው ነው ተብሎ የተሰጠዉ ውሳኔ ስህተት በመሆኑ ተሽሮ አመልካች ገንዘቡን ለመክፈል ሃላፊነት የለበትም በማለት እንዲወሰን ጠይቋል።

የአመልካች አቤቱታ በሰበር አጣሪ ችሎት ተመርምሮ በዌስተርን ዩኒየን አማካኝነት ገንዘብ የተላከለት ሰው በአካል ቀርቦ ክፍያ እስኪጠይቅ ድረስ በግለሰቡ ስም ገንዘብ ስለመላኩና ስለተላከው ገንዘብ መጠን ሊታወቅ የሚችልበት መንገድ እንደሌለ፣ገንዘብ በስሙ የተላከለት ሰው የገንዘብ መቀበያ የሚስጥር ቁጥር እና ማንነቱን የሚያሳይ መታወቂያ ይዞ ቀርቦ መክፈሉ በተረጋገጠበት ሁኔታ ክፍያው የተፈፀመው ለሌላ 3ኛ ወገን ነው ተብሎ አመልካች በድጋሚ ይክፈል የመባሉን አግባብነት ከባንክ አሰራር ሂደት አንፃር ለማጣራት ጉዳዩ ለሰበር ሰሚ ችሎት ያስቀርባል ተብሎ ተጠሪ መልስ እንዲሰጡበት ታዟል።

በተጠሪ በኩል የቀረበው መልስ ባጭሩ በስር ፍርድ ቤት ጉዳዩን ለማጣራት የሰውና የሰነድ ማስረጃ በማቅረብ አመልካች ገንዘቡን ክፍሉለታል ለተባለው ግለሰብ በትክክል የወላይታ ዞን ዳሞት ፑላሣ ወረዳ የሌራ ቀበሌ ነዋሪ መሆኑ አለመሆኑን ለማጣራት በወቅቱ ያቀረበው መታወቂያ ወረቀት ላይ የፈረሙትና የታተመው ማህተም ህጋዊ መሆን አለመሆን ለማጣራት የቀበሌው አስተዳደርና የቀበሌዉ ስራ አስኪያጅ በሰጡት ምስክርነት ታላቸው ግለሰብ የሌራ ቀበሌ ነዋሪ አለመሆኑ ተገቢ ማጣራት በማድረግ የተሰጠ ውሳኔ በመሆኑ ስህተት አልተፈፀመም።ገንዘቡ ለእኔ እንደተላከ በተጠሪ ስለ

የተላከውን መልዕክት ከኢትዮ ቴለኮም ወደ ወረቀት ተቀይሮ በመጣ ማስረጃ ተረጋግጧል፣የሚስጥር ቁጥር በተመለከተ ቀደም ብሎ የሚስጥር ቁጥሩ ለባንኩ ስለሚደርስና ተቋሙ ከፍቶ የማየት እድል ከፍተኛ ስለሆነ ገንዘቡን እንደፈለገ እንዲያደርግ የሚከለክል የለም። የሚስጥር ቁጥር ይዞ የሚመጣ ሰው ማንነት በሚገባ የማረጋገጥ ሃላፊነት የአመልካች ሆኖ እያለ የክፍያ ሂደት ላይ በተገቢዉ ሳያጣራ መረጃዎችን በአግባቡ መፈተሽ ሲገባ ለእኔ የተላከውን ገንዘብ ባልታወቀ ሁኔታ ለሌላ ሰው ስለከፈለ የስር ፍ/ቤት ውሳኔ የህግ ስህተት የለውም ተብሎ እንዲፀና በማለት ተከራክረዋል።አመልካች አቤቱታውን የሚያጠናክር የመልስ መልስ አቅርበው ከመዝገቡ ጋር ተያይዘዋል።

የጉዳዩ አመጣጥ እና የግራቀኙ ክርክር አጠር አጠር ባለመልኩ ከላይ የተመለከትነው ሲሆን ጉዳዩ ለሰበር ያስቀርባል ከተባለበት ጭብጥ አንጻር የስር ፍርድ ቤት ውሳኔ አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማገናዘብ መርምረናል።መዝገቡን መርምረን እንደተገነዘብነዉ ለክሱ ምክንያት የሆነዉ ገንዘብ በአመልካች በኩል ለተጠሪ እንዲከፈል በሃዋላ የተላከ ስለመሆኑ አላከራከረም።የሥር ፍርድ ቤት ገንዘቡ የተከፈለለት ሰዉ ይዞ የቀረበዉ መታወቂያ ከተባለዉ ቀበሌ አስተዳደር የተሰጠ አለመሆኑ ተረጋግጧል በሚል ምክንያት ገንዘቡ ለተገቢዉ ሰዉ አልተከፈለም የሚል ድምዳሜ ላይ መድረሱን የዉሳኔዉ ይዘት ያሳያል።አመልካችም አጥብቆ የሚከራከረዉ ክፍያ የተፈጸመዉ በባንኩ አሰራር መሰረት በተገቢዉ መረጃ ማጣራት ተደርጎ ስለሆነ በሃላፊነት የሚያስጠይቅ ጥፋት የለም በማለት ነዉ።

በመሰረቱ የደንበኞችን ገንዘብ በሀገር ዉስጥም ሆነ ከሀገር ዉጪ ማስተላለፍ ስራ ከባንክ ስራዎች አንዱ ስለመሆኑ አዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀጽ 2/2/መ/ ላይ ተመልክቷል።ባንክ በአደራ የተቀበለውን የደንበኛውን ገንዘብ የመጠበቅ ህጋዊ ግዴታ ያለበት ስለመሆኑ በንግድ ህጉ ከቁጥር 896 እስከ 902 ከተደነገጉት ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ የምንገነዘበው ጉዳይ ነው።የእነዚህ ድንጋጌዎች ይዘትና መንፈስ ሲታይ ባንኩና ደንበኛው የአደራ ስምምነት ውል መግባታቸውን በመግለጽ በውሉ ተቃራኒ ስምምነት ከሌለ በቀር ባንኩ በአደራ የተቀበለውን ገንዘብ ለታዘዘለት ሰዉ የማድረስ ወይም ለባለአደራዉ የመመለስ ግዴታ ያለበት መሆኑን ያመለክታል።ባንኩ በሕጉ የተጣለበትን ግዴታ ማለትም የደንበኛውን ገንዘብ የባንክ ስራ የሚጠይቀውን አሰራርና ስርዓት በመከተል መጠበቅና ሲጠይቅም ገንዘቡን መክፈል ነው።ባንክ ተገቢውን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቀርቶ በደንበኛው ገንዘብ ላይ ለሚደርስ ጉዳት ተጠያቂነት የሚኖርበት መሆኑንም ከላይ ከተጠቀሱት ድንጋጌዎች መሰረታዊ ይዘትና ዓላማ የምንረዳው ጉዳይ ነው።ባንኩ የደንበኛውን መብትና ጥቅም ማስከበር የሚገባው ተገቢውን ጥንቃቄ ወይም የተለመደ አሠራር በመከተል እንዳለበት በሌላ በኩል ባልተገባ መንገድ በደንበኛው ገንዘብ ላይ ጉዳት እንዳይደርስ መከላከል ጭምር በህግ ግዴታ የተጣለበት ስለመሆኑ እና እዉነታዎችን በማረጋገጥ ረገድ ተገቢዉን ትጋት ማድረግ ያለበት መሆኑን ከአዋጅ ቁጥር 592/2000 አንቀፅ 53 ድንጋጌ ይዘት የምንገነዘበዉ ጉዳይ ነው።

በዚህ መዝገብ በተያዘዉ ጉዳይ አመልካች ክፍያ የፈጸመዉ አስፈላጊዉን መረጃ ከገንዘብ ጠያቂዉ በማጣራት ስለመሆኑ በተለይም የላኪዉን ማንነት፣የተላከዉን ገንዘብ መጠን እና የሚስጥር ቁጥር ገንዘቡን ለመቀበል ከቀረበዉም ሰዉ በማረጋገጥ ክፍያ የፈጸመ ስለመሆኑ አላከራከረም።የስር ፍርድ ቤትም እነዚህ ፍሬ ነገሮች ከማጣራት አንጻር ባንኩ ስህተት ፈጽሟል አላለም።ነገር ግን ፍርድ ቤቱ አመልካችን ሃላፊ ያደረገዉ በዋናነት ተከፋዩ ወይም ገንዘቡን ተቀብሏል የተባለዉ ሰዉ ተጠሪ ሳይሆን በተጠሪ ስም ሀሰተኛ የቀበሌ መታወቂያ ይዞ የቀረበ ሌላ ሰዉ ነዉ በማለት ነዉ።ባንኩ ክፍያ የፈጸመዉ በባንኩ ያለዉ መረጃ ገንዘቡን ለመቀበል ከቀረበዉ ሰዉ መረጃ በማጣራት ስለመሆኑ እና የተላከለት ሰዉ ማንነት መታወቂያዉን በመመልከት በማገናዘብ አረጋግጦ ስለመሆኑ ይህም በባንኩ የተለመደዉ አሰራር መሰረት የተፈጸመ መሆኑን በመግለጽ ሃላፊነት እንደሌለበት አጥብቆ ተከራክሯል። በመሰረቱ ባንኩ የተከፋዩን ማንነት ለማረጋገጥ መታወቂያዉ የቀበሌዉ ማህተም የተደረገበት እና የሚመለከተዉ ሃላፊ ስምና ፊርማ ያለበት መሆኑን በምልከታ ከማረጋገጥ በስተቀር ማህተሙ የቀበሌዉ ነዉ ወይስ አይደለም፣ፊርማዉ የሚመለከተዉ ሃላፊ ነዉ ወይስ አይደለም በሚል ተጨማሪ ምርመራ እንዲያደረግ የሚያስገድድ የህግ ምክንያት የለም። የባንክ የስራ ባህርይም ይህንን የሚፈቅድ አለመሆኑ ይታወቃል።ባንኩ ክፍያ ሲፈጽም በዋናነት እንዲያረጋግጥ የሚጠበቀዉ ተከፋዩ ሰዉ ብቻ ያዉቀዋል ተብሉ የሚገመተዉን ፍሬነገር ማለትም ገንዘቡን የላከዉ ሰዉ ማንነት፣የተላከዉ ገንዘብ መጠን፣የሚስጥር ቁጥር እና የተላከለት ሰዉ ስም ነዉ።እነዚህ ፍሬ ነገሮች በባንኩ ካለዉ መረጃ ጋር በማዛመድ ተመሳሳይ መሆናቸዉ ከተረጋገጠ መረጃ ይዞ የቀረበዉ ሰዉ ትክክለኛ ተከፋይ ነዉ ተብሉ እንደሚታሰብ እና ገንዘብ ተቀባዩን ማንነት የሚያሳይ መታወቂያ አቅርቦ እንዲከፈለዉ ከታዘዘለት ሰዉ ስም ጋር አንድ መሆኑ ከታወቀ ባንኩ ተገቢዉን ጥንቃቄ ሳያደርግ ቀርቷል ተብሉ ተጠያቂ ሊሆን የሚችልበት ምክንያት የለም።በዚህ ረገድ ይህ ሰበር ችሎት በሰበር መ/ቁ/ 41535 ላይ የሰጠዉ ዉሳኔ እንደሚያሳዉ ባንኩ የተለመደዉን አሰራርና ተገቢዉን ጥንቃቄ አድርጎ ክፍያ ከፈጸመ የሰነዶቹን ህጋዊነት አላረጋገጠም ተብሉ በድጋሚ እንዲከፍል ሃላፊነት የለበትም ሲል ዉሳኔ መስጠቱን ልብ ይሏዋል።

ስለሆነም ተከፋዩ ይዞ የቀረበዉ መታወቂያ ላይ ያለዉ ፊርማ እና ማህተም የቀበሌዉ አይደለም የሚል በሰዉ ምስክር ከመገለጹ ዉጪ ሌሎቹ መረጃዎች ማለትም የተላከዉ ገንዘብ መጠን፣የላኪዉ ስም እና የሚስጥር ቁጥሩ እንዲሁም ተከፋይ ሰዉ ስም ስህተት ነዉ አልተባለም።እነዚህ አስፈላጊና ወሳኝ መረጃዎች ከተከፋዩ ሌላ ሰዉ ሊያዉቅ የሚችልበት ሁኔታ ስለመኖሩ ባልተረጋገጠበት ሁኔታ ባንኩ ለማይገባዉ ሰዉ ክፍያ ፈጽሟል ሊባል አይችልም።በዚህም ሁኔታ ለማይገባ ሰዉ ተከፍሉ ቢሆን እንኳን የተታለለዉ መረጃዉን ያለአግባብ ያባከነዉ ተጠሪ ነዉ ከሚባል በስተቀር ባንኩ ነዉ ሊባል አይችልም።

ሲጠቃለል አመልካች ክፍያ የፈጸመዉ በባንኩ የተያዙት መረጃዎች እና ተከፋዩ ሰዉ የሰጠዉ መረጃ ተዛማጅና ትክክል መሆናቸዉ በተለመደዉ አሰራር መሰረት በማረጋገጥ እስከሆነ ድረስ ክፍያዉን የተቀበለዉ በተጠሪ ስም ሀሰተኛ የቀበሌ መታወቂያ ይዞ የቀረበ ሌላ ሰዉ ነዉ በሚል ምክንያት ባንኩ ድጋሚ ገንዘቡን ለተጠሪ እንዲከፍል በስር ፍርድ ቤቶች የተሰጠዉ ዉሳኔ ስለባንክ ክፍያ አፈጻጸም የተለመደዉን አሰራር እና የተረጋገጡ መሰረታዊ ፍሬ ነገር ጉዳዮችን እንዲሁም ህጉን ያገናዘበ ባለመሆኑ መሠረታዊ ስህተት የተፈጸመበት ነዉ ብለናል፡፡በዚሁ አግባብ ተከታዩን ዉሳኔ ሰጥተናል፡፡

<u>ው ሣ ኔ</u>

1. የወላይታ ዞን ከፍተኛ ፍ/ቤት በመ/ቁ/ 43492 ላይ በ21/02/1012ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ እና ይህንኑ በማጽናት የደ/ብ/ብ/ህ/ክልል ጠ/ፍ/ቤት በመ/ቁ/32198 ላይ 17/04/2012ዓ.ም የሰጠው ዉሳኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ህግ ቁ/ 348/1/ መሠረት ተሽሯል፡፡
2. አመልካች ለክሱ ምክንያት የሆነውን ገንዘብ ለተጠሪ እንዲከፍል የሚገደድበት የህግ ምክንያት የለም ብለናል፡፡
3. ግራ ቀኝ ወገኖች ወጪና ኪሣራ ይቻቻሉ፡፡

መዝገቡ ተዘግቷል፡፡ ይመለስ፡፡

የማይነበብ የአምስት ዳኞች ፊርማ አለበት፡፡

ሠ/ኃ